

22. Woodall W. Relationship between verbal and nonverbal Communication // Nonverbal Communication. The unspoken Dialogue. – New York – London – Tokyo, 1996. – P. 135-187.

УДК 003.03: 81/001.4

Н.В. Романова,
Херсонський державний університет,
м. Херсон

ГРАФІКА ЯК СПОСІБ УНАОЧНЕННЯ ЕМОТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ ПЕРЕКЛАДАЧА (на матеріалі давньовірхньонімецьких текстів молитви “Отченаш”)

У статті аналізується латинська графіка германської письмової пам'ятки релігійного характеру в межах енергетичної емотіології.

The article analyses the Latin graphica of Germanic writing monument of the religious character in the framework of energetics emotiologie.

У річищі лінгвістичної парадигми знань графіку розглядають як сукупність/систему засобів для матеріального втілення фонем і їх сполук [22, с. 29; 23, с. 42, 66], “письмові чи друковані знаки, що відбивають звуки мови, інтонацію і т.ін.”, “зображення живої мови письмовими знаками” [8, с. 477]. Ідеться, таким чином, про диференціацію звуків і водночас про їхню інтеграцію у потоці писемної мови, сприйманих зором, розташованих у певній лінійній послідовності на площині, відтворюваних у просторі й збережених у часі, про механізм реалізації звукової комунікативної взаємодії на кшталт ‘ідеальне-матеріальне’, ‘первинне-вторинне’, ‘несвідоме-свідоме’, ‘живе-неживе’, ‘активне-пасивне’, ‘вихідний продукт-кінцевий продукт’, ‘чужий зразок-власна копія’, ‘продуковане-трансформоване’, ‘вимовлене-записане’, ‘абстрактне-конкретне’, ‘акустичне-візуальне’, ‘вокальне/ консонантне-позиційне’, ‘наголошене-ненаголошене’, ‘гомогенне-негомогенне’, ‘сигнальне-знакове’, ‘дискретне-цілісне’, ‘суб’єктивне-об’єктивне’, ‘типове-нетипове’, ‘фізичне-креативне’, ‘цільове-вчинкове’, ‘оціннісне-адаптоване’, ‘емоційне-емотивне’, ‘інформаційно-енергетичне-лінгвокогнітивне’, ‘фонетичне-фонологічне’, ‘індивідуальне-соціальне’, ‘соціально-психологічне’, ‘біопсихічне-фізіологічне’, ‘тонко енергетичне-грубо енергетичне’ тощо. Отже, вивчення графіки як синтезної цілісності

безпосередньо пов'язане з аналізом двох понять 'звук' як інструмент розпізнання повідомлення/висловлювання/висловлення і т.ін. [14, с. 29] та 'письмо' як форма графічно обробленої і зафіксованої звукової комунікації.

Л.Р. Зіндер і Т.В. Строева безспідставно стверджують, що дослідники зазвичай не тільки не розрізняють дефініцій 'графіка' й 'орфографія' (пор., напр., [13, с. 163]), але й змішують чи ототожнюють ці поняття [4, с. 383-385; 19, с. 171], що гальмує правильне розуміння відношень між письмом і мовою [5, с. 26].

Метою нашої студії є аналіз латинської графіки давньоверхньонімецьких (двн.) текстів молитви "Отченаш" як специфічного маркера емотивної енергетики перекладача.

Слід зазначити, що фактологічний матеріал охоплює дві групи діалектів: 1) *середньонімецьку* групу з рейнськофранкським (рфрк.) діалектом (IX ст.) та 2) *південнонімецьку* з алеманським (алем., к.УІІІ ст., ХІ ст.), східнофранкським (сфрк., ~830р.) та баварським (бав., IX ст.) діалектами [20, с. 141-142]. Латинська графіка цих діалектів є досить розмаїтою як у кількісному (пор., напр., алем. к.УІІІ ст. – перекладач використовує в цілому 221 графему: 103 для голосних і 118 для приголосних; три століття потому парадигма графем у Ноткера становить 257 графем, серед яких 116 голосних і 141 приголосних; у Татіана, сфрк., ~830р. – 235 графем: 106/129 відповідно; у Вейсенбургському катехізисі, рфрк., дану молитву зафіксовано 244 графемами: 111/133 відповідно; у Фрейзенгському викладенні, бав., IX ст. – 248 графем; 111/137 відповідно), так і в якісному планах (пор., напр., алем. пари голосних у структурі словоформ к.УІІІ ст. /a – e/ /u – e – e/ /i – i – e/ /î – î/ /a – u/ /î – a/ /ue – e/ /e – e/ /i – o/ /i – î/ /ô – a/ тощо та у Ноткера /так само/ /u – e/ /так само/ /a – o/ /e – e/ /e – êi – i – o/ /î – e/ /o – e/ /так само/ /e – é – e/ /e – o/ і т.ін.), довільною у своєму виборі (пор., напр., довгі голосні позначаються за допомогою циркумфлекса /â/ *thâr*, /ê/ *farlâzzêm* – даний знак, очевидно, закарбовує висхідно-низхідний ритм, який вказує не тільки на інтонаційний перелом чи зміну напрямку руху звука (знизу–вгору, згори–вниз), його просторову верхню відмежованість, але й на гіпотетичний пік його інтенсивності, енергетичну 'заземленість'; акута /ê/ *tégelicha*, /û/ *ûnsere* – висхідний ритм, який репрезентує одновекторний напрям руху (знизу–вгору), енергетичну відкритість до взаємодії з верхом, неперервність ланцюгової передачі енергетики на кшталт – 'Земля–Космос/Усесвіт' та /ò/ *sò* – низхідний ритм, який засвідчує протилежний одновекторний напрям (згори–вниз), енергетичну готовність до приймання і транспортування енергетики Космосу на Землю, подвоєння /oo/ *p/broot*, /ee/ *unseer*, /ii/ *diin* (нейтральний ритм, напрям руху якого не можна чітко простежити. Очевидно, ця графічна двоїстість є єдине неподільне ціле, в якому зливаються енергетики Космосу і Землі; деякі

приголосні й напівприголосні мають дублети, зокрема /k/: /q/ *queme/quaeme*, /qh/ *qhueme/piqhueme*, /kh/ *khorunka*, /ch/ *chorunka, chome*, /k/ *kaneri*, /c/ *costunga*; /s/: /z/ *tagalihhaz*, /zz/ *emezzigaz, izzan*, /s/ *so sî*; /h/: /ch/ *richi*, /hh/ *rihhi*, /h/ *hêr, hiuto, gescêhe, auh, unsih*; /w/: /uu/ *uuillo, uuir*, /w/ *eogawanna*; /d/: /dh/ *uuerdhe, /d/ dîn, uuerde*), ненормованою (пор., напр., наявність/відсутність ненаголошених звуків /ð/ у ідентичних позиціях (бав.) *kaneri, Amen, uns/ð/raz, uns/ð/ro, uns/ð/rêm*) і непослідовною (пор., напр., у Ноткера контрастність реалізації довгих/коротких голосних заднього ряду *ûnsih/unsih, ûnsere/unseren, fone/fône* та переднього ряду *dîn/dîn*), що пояснюємо в цілому типом свідомості германських перекладачів, їх видом мислення, зумовлених частково становленням християнства на германських теренах, а відтак переосмисленням реального й віртуального буття, частково територіальними (діалектними) традиціями, частково багатограним феноменом молитви як нового типу (релігійного) тексту, енергетичний контур якої в перекладі тісно пов'язаний з когнітивними, емоційними та мовними операціями, що домінують у перебігу перекладацької діяльності [7, с. 169], частково особистісними графічними смаками, частково кількісною розбіжністю латинських і двн. фонем, фонологічною інтерференцією [1, с. 13, 15], частково різною інформаційно-енергетичною насиченістю графічних елементів [3, с. 124-125], частково “звуковою пам'яттю слова” [18, с. 155]. На думку **Ф.Клуге**, в сиву давнину були вчителі й вчені, які замірковувались над граматичною будовою мови. Дослідник виокремлює три відомі німецькі постаті: перекладача Ісідора, першого німецького поета Отфріда та настоятеля монастиря Св. Галлена Ноткера, який займався перекладами текстів теологічного характеру. Водночас Ф.Клуге вважає, що їх система письма була далекою від ідеалу й наслідування [21, с. 235-236]. Проте ці обставини не заважають реконструкції складу двн. фонем [17, с. 29], оскільки їх способи позначення й фіксації є областю графіки, а не орфографії (пор., напр., [2, с. 3-4].

За енергетичною теорією мовлення, кожний графічний елемент двн. текстів молитви “Отченаш” має **власну енергетику** чи власну напругу (E_0) та **пікову енергетичність** ($E_{\max}$) на певній ділянці вимови [15, с. 32-41]. В.Г. Таранець виходить із того, що на сприйняття звука людиною суттєво впливає його сумарна енергетичність, а не миттєве пікове значення. У ході ж історичного розвитку звукової системи велику роль відіграє пікова енергетичність звука. Видатний германіст стверджує, що “звукозміни відбуваються безперервно і поступово, а не у вигляді “дзвінкий зімкнений” > “глухий щілинний” (тобто, типу *-g- > -x-, -b- > -f-*)” [16, с. 349]. Мова йде про зміну одних фонетичних ознак на інші, що можна простежити завдяки графіці, яка відбиває не тільки енергетичний вплив звуків на перекладача, але і вміння ці звуки адекватно сегментувати, інтерпретувати письмово [9, с. 7-10]. За

таких умов людська психіка, емоційний стан індивіда, його почуття, емоції і Душа [6, с. 161-165] також беруть активну участь у перетворенні первісного духовного продукту – звука на принципово новий штучний синтетичний продукт – письмо, який існує фізично (матеріально), асиметрично, параметрично, має певну кольорову гаму, форму, обсяг, енергетичний контур, напрям, темпоральність, відповідає законам Усесвіту, його певні звукосполуки і їх комбінації спроможні зіцелити людину, творити дива тощо (пор., напр., [10-12]).

У світлі *емотивної енергетики* – під якою розуміємо *якісно відмінне енерго-психокогнітивне утворення, яке сфокусоване на об'єкт і передбачає емоційний цілеспрямований вплив згідно прийнятих соціальних стандартів/норм/еталону/традицій/культури* тощо – графіка не тільки кодує ідеальну (звукову) текстову інформацію, інтенції та емоції автора, у нашому випадку перекладача, але й декодує чинні, репрезентує алгоритм перекладацьких дій, рівень інтелекту перекладача, його рефлексивну позицію, яка є похідною від буттєвої авторської позиції, унаочнює писемну мовну/мовленнєву, культурну компетенції перекладача, спосіб організації мовлення, автокомунікативну грамотність, демонструє пошук оптимальних шляхів для адекватної інтерпретації 'іншого' буття через призму власного світосприйняття, світобачення, світорозуміння. Отже, графіка є передусім матеріальним утіленням сумарного потенціалу енергій різного виду певної частоти, який формується стихійно, неконтрольовано, несвідомо під впливом вихідної інформації, зі значення її складових.

Домінування приголосних звуків чи звукосполучень, взаємодія між голосними й приголосними звуками, *гармонізм* голосних у двох напрямках: *гармонії ряду* – переднього/заднього і *гармонії рівня* – вузькі/широкі голосні, діахронічна мінливість, динаміка переходів одних голосних у інші, варіабельність фонеміки, акцентна підпорядкованість звуків, їх мірність і т.ін. у фактологічному матеріалі свідчать про специфіку емотивної енергетики певного перекладача, її обсяг і сміність, межі просторового впливу, енергетичну замкненість/відкритість кінцевого тексту, тенденцію до зрушення/модифікації/трансформації енерго-інформаційної цілісності.

Таким чином, можна констатувати, що первісно кожен мовний звук був носієм конкретного смислу, енергетичної інформації, які ґрунтуються на емоціях, почуттях людини. Звукосполуки чи комбінації звуків корелюють із кількістю затраченої емоційної енергетики перекладачем протягом певного часу. Структурно парадигма двн. приголосних варіює від 1 до 3 графем: /f/ /t/ /r/ та т.ін.; /ns/ /th/ /hh/ /ll/ та т.ін.; (рфк., бав.) /rdh/ /ldh/ /nsr/, які позначають, з одного боку, тотожну (звук), складну (двоелементні фонemi) та ускладнену (триелементні фонemi) смислову інформацію, з іншого – вказують

на її диференціацію. Сукупність голосних обмежується короткими /a/ /e/ /i/ /u/ /o/ та довгими /â/ /ê/ /ee/ /é/ /î/ /ï/ /û/ /uu/ (остання графема перехід до напівголосного лабіального /w/) /ú/ /ô/ /oo/ /ô/ монофтонгами, а також поодинокими дифтонгами /ei/ /iu/ /ou/ /eo/ /êi/, але їх енергетична насиченість є достатньою для передачі смислової важливості. Деякі баварські словоформи з редукованими звуками є скоріше не випадковістю, а своєрідним показником *швидкості* мислення, говоріння, письма перекладача, його прагнення до збереження психічної й емоційної енергій. Метафорично графіка – це своєрідний **оголений нерв**, який трансформує емоційну енергетику автора в інформаційно-енергетичному просторі, обмеженому і ‘замкненому’ енергетикою часу. За нею ховається не лише досконалий швидкісний спосіб обміну інформацією, але й пізнання людської душі, навколишнього світу.

Література

1. Вербицкая Т.Д. Немецкий без акцента. Коммуникативно-ориентированный вводный фонетический курс немецкого языка. – Одесса, 1995.
2. Гуглер У., Курдияк Н. Новые правила орфографии. – К., 1997.
3. Гудінг Д., Леннокс Дж. Людина та її світогляд: Для чого ми живемо і яке наше місце у світі. – К., 2007. – Т.1.
4. Жирмунский В.М. История немецкого языка. – М., 1956.
5. Зиндер Л.Р., Строева Т.В. Историческая фонетика немецкого языка. – Л., 1968.
6. Мегре В. Анастасия. – М., 2001.
7. Науменко А.А. Національна специфіка мови та переклад (за Х.Ортегою-і-Гассетом) // Південний архів (Філол. науки). – Херсон. – 2000. – Вип. 10-11. – С. 165-170.
8. Новый тлумачний словник української мови: У 3-х т. / Укл. В.Яременко, О.Сліпушко. – К., 1998. – Т. 1.
9. Потапова Р.К., Линднер Г. Особенности немецкого произношения. – М., 1991.
10. Романова Н.В. Рунічний алфавіт у давньогерманському віддзеркаленні // Инф.-метод. ж-л ХГУ Печатное слово. – Херсон. – 2006. – № 2.
11. Романова Н.В. Про символічний потенціал давньогерманського рунічного алфавіту “Утхарк” // Инф.-метод. ж-л ХГУ Печатное слово. – Херсон. – 2007. – № 1.
12. Романова Н.В. Про символічний потенціал давньогерманського рунічного алфавіту “Утхарк” (продовження) // Инф.-метод. ж-л ХГУ Печатное слово. – Херсон. – 2007. – № 2.
13. Семотюк О.П. Сучасний словник іншомовних слів. – Х., 2008.
14. Спиркин А.Г. Происхождение языка и его роль в формировании мышления // Мышление и язык. – М. – 1957.

15. Таранец В.Г. Энергетическая теория речи. – К. – Одесса, 1981.
16. Таранец В.Г. Фонетичні зміни звуків і слова в діяхронії // Нова філол. – 2002. – № 2. – С. 348-350.
17. Таранец В.Г. Сучасна компаративістика і реконструкція форм (на матеріалі германських мов) // Таранец В.Г. Діахронія мови. – Одеса. – 2008.
18. Фатеева Н.А. Интертекст в мире текстов: Контрапункт интертекстуальности. – М., 2007.
19. Чемоданов Н.С. Хрестоматия по истории немецкого языка. – М., 1978.
20. Das Vaterunser // Bublyk W.N. Geschichte der deutschen Sprache. – Вінниця, 2004.
21. Kluge F. Deutsche Sprachgeschichte. – Berlin, 1924.
22. König W. dtv-Atlas zur deutschen Sprache. – München, 1978.
23. Steriopolo E.I. Theoretische Grundlagen der deutschen Phonetik. – Winnyts'a, 2004.

УДК 81'221

О.Ю. Юр'єва,
Національний університет "Острозька академія",
м. Острог

ОСОБЛИВОСТІ НЕВЕРБАЛЬНОЇ ПЕРЕДАЧІ ІНФОРМАЦІЇ В ПРОЦЕСІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Стаття присвячена національним особливостям використання невербальних засобів комунікації в процесі міжкультурного спілкування. У ній розглянуто види і роль несловесних компонентів у комунікативній діяльності. Особливу увагу звернено на специфічні невербальні знаки, властиві окремим народам, що можуть викликати комунікативний дисонанс у міжкультурній міжособистісній взаємодії.

The article is dedicated to national peculiarities of the use of non-verbal means in the process of intercultural communication. There are being considered kinds of non-verbal components of communication and their role in the communicative activity. Special attention is being paid to the specific non-verbal symbols, which are peculiar to individual nations and are able to cause discord within intercultural interpersonal interaction.

Орієнтація сучасного лінгвістичного пізнання на людину як на мовну особистість зумовила спрямування лінгвістичних досліджень